

Prostorové aspekty veřejných financí - místní rozpočty

přednáška z veřejné
ekonomie

osnova

- **Fiskální federalismus**
 - pojem
 - prostorové aspekty alokační funkce
 - prostorové aspekty redistribuční a stabilizační funkce
 - centralizace, decentralizace
- **Místní správa, její finance**
 - úloha místní samosprávy
 - místní rozpočty

Fiskální federalismus

- zpravidla neexistuje pouze jedna úroveň vlády a tedy ani veřejných financí
- fiskální federalismus je nauka o uspořádání fiskálních vztahů uvnitř státu resp. v rámci rozvrstveného (decentralizovaného) systému **veřejné správy z pohledu ekonomické teorie.**

[které problémy se tu řeší?]

- kolik a jak velikých oblastí má být
- co má která úroveň zajišťovat (rozdělení kompetencí)
- jak má vypadat rozpočtová soustava? Jak se mají jednotlivé úrovně dělit o veřejné příjmy, aby to bylo co nejefektivnější?
- nakolik má centrum vyrovnávat rozdíly mezi místními částmi ?
- mohou ÚSC hospodařit deficitně?

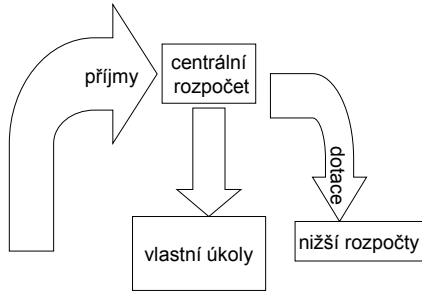
[v realitě hraje roli mnohem více faktorů]

- historické
- politické
- národnostní

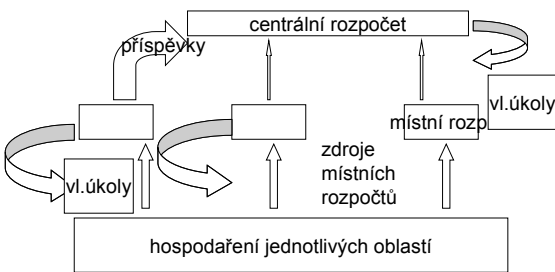
[modely fiskální soustavy]

- centralizovaný
- decentralizovaný
- kombinovaný
- vlastnosti
- výhody a nevýhody

[model centralizovaný]

[decentralizovaný model]

[centralizovaný vs. decentraliz.]

+ operativnost	+ vlastní iniciativa při zajišťování zdrojů
+ vyrovnávání nežádoucích rozdílů	+ motivace
+ úspory z rozsahu	+ spravedlnost
- nezáměr na vlastním hospodaření	- polarizace regionů
- korupce, „silné lokty“	- obtížná koordinace
	- správní náklady

][které funkce mají být zajišťovány na nižších úrovních?]

- jde o tzv. přiřazovací problém
- Tieboutův model (vertikální, „vrstvený dort“)
 - *stabilizační a distribuční* funkce ve veřejném sektoru by měla vykonávat ústřední vláda
 - úkolem státu a místní správy by měly být *alokační* aktivity. (Obecně se má za to, že na nižší úrovni správy se alokace zdrojů provádí efektivněji, protože se zde uplatňuje kombinace výstupů, která nejlépe odráží individuální záliby.)

][územní aspekty alokační funkce]

- většina veřejně poskytovaných statků má tzv. **prostorově omezené užitky**
 - předpokladem efektivnosti rozhodnutí o efektivnosti vynakládání zdrojů je, že se na něm podílejí právě ti, kterých se dotýkají užitky a náklady
 - (místní osvětlení, statky s externalitami...)

][kompetence ÚSC]

- princip subsidiarity
- Evropská charta místní samosprávy
- Evropská charta regionální samosprávy

místní daně

- pokud o nich rozhodují obce (o jejich uložení i sazbě, výnos směřuje do obecního rozpočtu)
- vhodnými základnami např. nemovitosti - nehrozí tak velké nebezpečí migrace jako např. u daní z výnosu z kapitálu či mezd v případě rozdílné meziregionální úpravy
- existují i daně „svěřené“, „sdílené“

Veřejné příjmy ÚSC v % HDP v roce 2000

	daňové	nedaňové	dotace	celkem
ČR	4,8	2,0	2,3	9,2
ČR 2005	6,7	1,3	3,1	11,2
Dánsko	16,2	2,4	12,0	30,6
Francie	4,3	1,9	3,4	9,6
Maďarsko	2,0	2,7	6,4	11,2
Nizozemí	1,4	2,9	9,9	14,2
Polsko	5,8	3,3	6,1	15,2
Slovensko	1,4	0,8	0,5	2,7
Švédsko	15,2	1,2	3,9	20,4
Velká Británie	1,5	1,6	7,3	10,4
nevážený ů OECD	5,1	2,1	4,7	12,2

■ Zdroj: Revenue Statistics 1965-2002. OECD Paris 2003. ISBN 92-64-09885-2

vyrovnávací dotace?

- Pro
 - jednotná úroveň zajištění některých důležitých veřejných statků
 - zachování kulturněhistorických podmínek
- Proti
 - narušení principu zásluhovosti
 - subjektivní kritéria, korupce

[u nás:]

- Reforma územní veřejné správy

- NUTS 2
- Kraje - hejtman (NUTS 3)
- [okresní úřady]??
- Obce - starosta NUTS 5

[místní rozpočty v ČR 2004
výdaje]

- SR 870 mld.Kč
- Kraje 92 mld. Kč (2 mld. Kč)
- [okres 2000 - 28 mld. Kč]
- obce 200 mld. Kč (8 mld. Kč)

[Kraje 2004
příjmy]

- Přechnodné financování pro rok 2001 až 2003 v důsledku převodu kompetencí ze státu na kraje (sloučený model)

- 1. Daňové 12,7 mld. (42,1)
- 2. Nedaňové 1,5 mld. **SUMA**
- 3. Kapitálové - **93,6**
- 4. Dotace 79,4 mld.

Kraje výdaje

- 60 mld. přímé náklady financování školství
- výkon státní správy v přenesené působnosti
- hasiči
- PO a OS krajů

Okres

- Výkon státní správy v území
- přednosta jmenován MV
- do roku 2000 samostatné rozpočty (povinně vyrovnané), 2001 a 2002 samostatná kapitola SR, 1.1.2003 konec - kompetence obec a kraj

Obce

- V ČR kolem 6500 obcí - velké množství - snaha o redukci
- prům. velikost 1600 ob (13 X 1 200 000)
- rozsáhlé pravomoci
- financování upraveno ECHMS
- možnost vstupovat na kapitálový trh

Obce - bilance 2004

■ 1. Daňové	112,4	■ 5. Běžné	135,9
■ 2. Nedaňové	23,7	■ 6. Kapitálové	64,5
■ 3. Kapitálové	10,5		
■ -----		■ SUMA	200,4
■ 4. Dotace	38,6		
■ vlastní účty	7,0	■ deficit	8 mld.
■ SUMA	192,2		

Daňové příjmy (2001)

- Od 1.1. Zákon č. 243/2000 Sb. RUD
- komplikovaná alokace:
- % (20,59) sdílených daní (DPH, DPFO, DPPO)
- počet obyvatel a Koef Vel Kat Obce
- výlučné: nemovitosti, DPPO obce, 30 % OSVČ, správní a místní poplatky
- od 1.1.2002 „motivační daň“

zákon 243/2000 Sb. o RUD

Daňové příjmy rozpočtů obcí

- (1) Daňové příjmy rozpočtů obcí tvoří
- a) výnos daně z nemovitostí; příjemcem je ta obec, na jejíž území se nemovitost nachází,
 - b) podíl na 20,59 % z celostátního hrubého výnosu daně z přidané hodnoty,
 - c) podíl na 20,59 % z celostátního hrubého výnosu daně (záloh na daň) z příjmů fyzických osob ze závislé činnosti a funkčních požitků, odváděné zaměstnavatelem jako plátcem daně podle zákona o daních z příjmů,
 - d) podíl na 20,59 % z celostátního hrubého výnosu daně (záloh na daň) z příjmů fyzických osob, s výjimkou výnosů uvedených pod písmenem c),
 - e) podíl na 20,59 % z celostátního hrubého výnosu daně (záloh na daň) z příjmů fyzických osob, s výjimkou výnosů uvedených pod písmenem c), d) a g),
 - f) podíl na 20,59 % z celostátního hrubého výnosu daně z příjmů právnických osob,
 - g) 30 % z výnosu záloh) na daň z příjmů fyzických osob, které mají na území obce bydliště ke dni jejich splatnosti, a výnos daně (vyrovnaní a dodatečně přiznané nebo dodatečně vyměřené daně) z příjmů fyzických osob, které měly na území obce bydliště k poslednímu dni zdaňovacího období, a neměly se daňové povinností vztahující, s výjimkou daně vybírané srážkou podle zvláštní sazby*) a s výjimkou daně (záloh na daň) z příjmů ze závislé činnosti a z funkčních požitků) vrátných a odváděných plátcem daně. Bydlištěm se pro účely tohoto zákona rozumí místo trvalého pobytu fyzické osoby.